

Leif Jonsson
LJ-Osteology
2016.10.04

Djurben från Greby. Raä 1885 i Tanum, Bohuslän

Det undersökta benmaterialet bestod huvudsakligen av obrända däggdjursben samt ett fåtal fiskben. Analysresultatet redovisas i nedanstående tabeller. I anläggning 291 påträffades stora delar av två hela får, ett yngre vuxet och ett större ungdjur, båda sannolikt honor. Identifierade delar av dessa får redovisas i separat förteckning.

Följande arter har identifierats:

Nötkreatur

Får

Svin

Häst

Gråsäl

Gråhaj

Sill

Långa

Makrill

Fynden av säl och havsfisk är speciellt intressant med tanke på att Oscar Montelius vid sin undersökning påträffade garfågel (*Pinguinus impennis*), det första fyndet av arten i Sverige.

Av gråhaj (*Galeorhinus galeus*) fanns en kotkropp (förkalkat kotcentra) i anläggning 291. Fisken har varit omkring 1,5 meter lång. Gråhaj påträffas sällsynt under sommarhalvåret på Västkusten, höst och vinter vandrar den söderut. Den uppehåller sig mest vid botten, från några meters djup ner till 300-400 meter. Den kan ha fångats nära kusten eller inne i skärgården. Fyndet i Greby är det första subfossila fyndet av arten i Sverige.

Långa (*Molva molva*) är också funnen i anläggning 291. Den aktuella individen har varit omkring 1,4 meter lång och den har troligen fångats utomskärs på relativt djupt vatten.

I anläggning 253 fanns en kota av makrill (*Scomber scombrus*). Den har varit möjlig att fånga från försommar till höst.

Fyndet av sill (*Clupea harengus*) visar att man bör använda finmaskiga såll (omkring 2 mm som finaste fraktion).

Gråsäl (*Halichoerus grypus*) påträffades i anläggning 292 och i FP 1. Tillsammans med fiskfynden (och den tidigare funna garfågeln) indikerar salfyndet att man haft en diversifierad marin fångst.

52	1	nötkreatur	underkäke	M1-M3	1
176	2 15.017.029	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
53	2 S del	svin	underkäke	caput	1
53	2 S del	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
53	2 S del	obestämt	obestämt	fragment	1
206	10 15.007.037	obestämt	obestämt	fragment	2
54	11	nötkreatur	underkäke	muskelutskott, bränt	1
54	11	nötkreatur	hälben	fragment	1
54	11	större djur	rörben	diafys	1
196	16 15.017.035	obestämt	obestämt	fragment	1
	16 Kompl 2016	nötkreatur	överarm	distal	1
	16 Kompl 2016	nötkreatur	underkäke	fragment	1
	16 Kompl 2016	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	3
55	16	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	5
56	17	nötkreatur	strålben	proximal	1
57	19	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
58	24 L 1+2	obestämt	obestämt	fragment	1
58	24 L 3	nötkreatur	strålben	distal	1
6	26 15.017.001	större djur	ländkota	spina	1
6	26 15.017.001	medelstort	revben	fragment	1
6	26 15.017.001	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	3
152	26 15.0017.26	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
152	26 15.0017.26	obestämt	obestämt	Fragment-slagg	1
59	26 Ö del	nötkreatur	mellanhandsben	proximal diafys, bränd	1
59	26 Ö del	större djur	obestämt	fragment	4
59	26 Ö del	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	6
59	26 mitten	större djur	obestämt	fragment	1
59	26 mitten	flinta			1
59	26 S del	får/get	kindtand	fragment	1
59	26 S del	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
59	26 S del	obestämt	obestämt	fragment	2
60	57	får/get	kindtand	fragment	1
60	57	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
177	64 15.017.030	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
177	64 15.017.030	obestämt	obestämt	Fragment-slagg	1
61	64	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
62	68	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
63	76	får/get	kindtand	fragment	1
63	76	medelstort	rörben	Fragment – bränt	1
64	106	större djur	obestämt	fragment	2
	177 Kompl 2016	nötkreatur	kindtand	fragment	1
	179 Kompl 2016	nötkreatur	kindtand	fragment	1
	186 Kompl 2016	nötkreatur	kindtand	fragment	1
	191 Kompl 2016	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
190	233 15.017.033	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
190	233 15.017.033	obestämt	obestämt	fragment	1
65	233	nötkreatur	underkäke	P2-M2	1
65	233	nötkreatur	framtand	fragment	1
65	233	får/get	mellanfotsben	proximal	1
65	233	svin?	tåled1	distal	1

65	233	medelstort	revben	fragment	1
66	243	obestämt	obestämt	fragment	1
61	246 15.017.13	obestämt	obestämt	fragment	1
67	246	medelstort	rörben	diafys	10
67	246	får/get	kindtand	fragment	1
68	249	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
69	252	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
22	253 15.017.006	makrill	kota	hel	1
22	253 15.017.006	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
22	253 15.017.006	obestämt	obestämt	fragment	1
70	254	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
57	255 15.017.012	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	9
57	255 15.017.012	obestämt	obestämt	fragment	1
71	255	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	4
72	260	får/get	underkäke	med molarfragment	1
72	260	nötkreatur	kindtand	fragment	1
72	260	större djur	revben	fragment	1
72	260	större djur	kalvarium	fragment	1
	261 Kompl 2016	nötkreatur?	rörben	diafys	1
73	280	större djur	rörben	diafys	1
36	287	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	5
	288 Kompl 2016	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
	288 Kompl 2016	får	mjölktand	undre dm4	1
	288 Kompl 2016	obestämt	obestämt	fragment	1
80	291 15.017.015	svin	kindtand	fragment	1
80	291 15.017.015	obestämt	tinningben	Fragment – bränt	2
81	291 15.017.016	får	skelett	helt djur	1
82	291 15.017.017	får?	lårben	proximal	1
82	291 15.017.017	medelstort	ländkota	arcus	1
82	291 15.017.017	medelstort	revben	fragment	2
82	291 15.017.017	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	10
	291	får	skelett	2 individer	2
	291	nötkreatur	höftben	fragment	1
	291	nötkreatur	halskota	fragment	1
	291	nötkreatur	rörben	diafys	1
	291	långa	prekaudalkota	corpus	1
	291	gråhaj	kota	centrum	1
11	292 15.017.004	sill	kota	Hel – bränd	1
11	292 15.017.004	obestämt	obestämt	fragment	3
12	292 15.0017.05	nötkreatur?	tåled2	epifys	1
12	292 15.0017.05	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	10
144	292 15.017.24	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	7
144	292 15.017.24	lera	obestämt	Fragment-slagg	1
145	292 15.017.25	säl, unge	tåled, främre	hel	1
145	292 15.017.25	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
44	292	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
44	292	obestämt	obestämt	fragment	1
44	292	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	2
44	292	obestämt	lera	Fragment-slagg	1
	294 Kompl 2016	obestämt	obestämt	fragment	3
45	294	nötkreatur	kota	fragment	1

	45	294	nötkreatur	skenben	diafys, ung/späd	1
	46	297	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
	153	317 15.017.027	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	4
	154	317 15.017.028	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
	154	317 15.017.028	obestämt	obestämt	Fragment-slagg	2
	47	317	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
	123	328 15.017.23	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
	48	332	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	3
	48	332	obestämt	obestämt	fragment	2
	48	332	nötkreatur	handlovsben	oc4	1
	49	334	nötkreatur	skulderblad	distal	1
	49	334	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	8
	49	334	obestämt	obestämt	fragment	10
	34	901 15.017.7	nötkreatur?	mjölktand	fragment	1
	34	901 15.017.7	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	4
	34	901 15.017.7	obestämt	obestämt	fragment	2
	35	901 15.017.08	större djur	obestämt	fragment	1
	36	901 15.017.09	obestämt	obestämt	fragment	3
	37	901 15.017.010	nötkreatur?	kindtand	Fragment – bränt	1
	37	901 15.017.010	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
	37	901 15.017.010	obestämt	obestämt	fragment	2
		901 Kompl 2016	större djur	obestämt	fragment	1
	50	901	nötkreatur	kalvarium	ledkondyl	1
	50	901	nötkreatur	kindtand	övre, fragment	1
	50	901	nötkreatur	kindtand	övre, fragment	2
	50	901	nötkreatur	lårben	distal, lös kondyl	1
	50	901	svin	kindtand	övre m ³	1
	50	901	medelstort	revben	fragment	1
	50	901	större djur	obestämt	fragment	4
	7	908 15.017.002	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
	8	912 14.007.003	större djur	revben	fragment	1
	8	912 14.007.003	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
	8	912 14.007.003	obestämt	obestämt	fragment	1
	106	912 15.0017.20	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	3
	106	912 15.0017.20	obestämt	obestämt	fragment	4
	51	912	nötkreatur	mellanhandsben	proximal	1
	51	912	större djur	obestämt	Fragment – bränt	1
	51	912	större djur	obestämt	fragment	5
P nr	A nr		Art/taxon	element	del	antal
	42 avbaning?		nötkreatur	lårben	proximal	1
sållning	NV hörn	Kompl 2016	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	1
	40 sållat	Schakt 2	större djur	led	fragment	1
	41 sållat	N del	nötkreatur	kindtand	övre m ³	1
	41 sållat	N del	nötkreatur	kindtand	undre m ²	1
	41 sållat	N del	häst	kindtand	undre M/P, avslagen	1
	317	Kompl 2016	nötkreatur	tåled3	hel	1
	317	Kompl 2016	större djur	obestämt	fragment	1
	317	Kompl 2016	större djur	obestämt	Fragment – bränt	5
	294	Kompl 2016	nötkreatur?	halskota	arcus	1
	294	Kompl 2016	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	3
	23	Kompl 2016	bröd?/koks?	fragment	Fragment – bränt	1

1	15-04-28 nötkreatur	kalvarium	överkäke	1	
1	15-04-28 nötkreatur	underkäke	fragment	1	
1	15-04-28 nötkreatur	överarm	distal	1	
1	15-04-28 nötkreatur	armbågsben	proximal	1	
1	15-04-28 nötkreatur	skenben	diafys	1	
1	15-04-28 nötkreatur	språngben	fragment	1	
1	15-04-28 nötkreatur	lårben	caput	1	
1	15-04-28 nötkreatur	hälben	hel	1	
1	15-04-28 nötkreatur	tåled1	helt djur	1	
1	15-04-28 svin	överarm	diafys	1	
1	15-04-28 svin	hälben	hel	1	
1	15-04-28 gråsäl?	skelett	med vadben, vuxen	1	
39	NV hörn	obestämt	obestämt	Fragment – bränt	10

Förteckning över skelettdelar av får påträffade i anläggning 291:

P81, A291, 15.017.016

Kalvarium, underkäke, korsben, revben, bröstben, strålben, armbågsben, handlovsben (radiale, intermedium, carpale3, pisiform), mellanhandsben, höftben, lårben, språngben, centrotarsale, tarsale3, tåled 3, sesamben.

P82, A291, 15.017.017

Ländkota, lårben.

A 291

Kalvarium, underkäkar, tungben, atlas, epistropheus, halskotor, bröstkotor, ländkotor, skulderblad, överarmsben, strålben, armbågsben, handlovsben (radiale, carpale3, mellanhandsben, tåled1, tåled2, tåled3, höftben, lårben, knäskålar, skenben, hälben, centrotarsale, mellanfotsben.

Sammantaget tyder benen av får att det rör sig om två individer, ett större ungdjur och en yngre vuxen. Det fanns inga rester av horn i fyndet och det kan inte avgöras om djuren varit hornlösa eller om hornen slagits av. Den påträffade epistropheuskotan (halskota nr 2) har ett lågt utskott på arcus vilket kan tyda på att den kommer från en tacka, möjligen hornlös. Delar av höftbenen antyder honkön trots fragmentariskt tillstånd. Kroppsbyggnaden i allmänhet tyder också på att det varit tackor.

Båda djuren bör ha varit intakta vad gäller skelettet när de placerades i gropen. Vid fynd av artikulerade skelettdelar bör de samlas in i anatomisk ordning så att individer hålls separat, eller så att man kan påvisa styckade delar.

Underkäkarna av det yngsta djuret har *foramen nutricum* under främsta mjölkkindtanden. Ett lårben har *foramen nutricum* proximalt på framsidan. Ett mellanfotsben (metatarsale) kunde mätas: GL 133,7 mm, Bp 20,0 mm, SD 10,5 mm, Bd 24,5 mm. Hälben GL 54,0 mm.